

творчий побратим, буковинський письменник Юрій Федькович, видавав «Співаники для шкіл народних», що вміщували як народні, так і оригінальні пісні на вірші українських поетів, який неодноразово перевидавався й використовувався тривалий час у школах як Буковини, так і Галичини.

Певна заслуга належить С. Воробкевичу і в справі розвитку культурних традицій молдавського та румунського народів. Виступаючи, зокрема, проти так званих ідеологів – румунізаторів, він із симпатією ставився до румунського народу та його культури. На основі зразків румунського пісенного фольклору він створив чимало оригінальних композицій і пісень, які друкувалися у тогочасній періодиці та музичних збірниках і лягли в основу «Збірника пісень» для румунських шкіл.

Окрім написаних численних за жанрами музичних, літературних, –поетичних і прозових творів, Сидір Воробкевич був одним із засновників науково-популярного лекторію, сам особисто читав публічні лекції з історії музики з циклом статей «Наші композитори», де висвітлював творчість українських, російських композиторів та інших всесвітньо відомих митців.

Славні традиції вшанування митців світового рівня та їх невмирущих мистецьких цінностей продовжуються й у наш час. Так, у 2011 р. у Чернівцях з нагоди відзначення 240-річчя від дня народження видатного німецького композитора Людвіга ван Бетховена у концертній залі філармонії відбулося прем'єрне виконання його Симфонії №9 ре мінор з фінальним хором на текст Ф.Шиллера – ода «До радості», вперше перекладений українською мовою Миколою Лукашем¹⁰.

Не менш грандіозною подією міжнародного рівня можна назвати прем'єру всесвітньо відомої кантати німецького композитора Карла Орфа «Карміна Бурана» на початку літа 2012 року на завершення свого чергового концертного сезону.

Напередодні відзначення 205-ї річниці від дня народження польського композитора Фредерика Шопена в кінці лютого 2015 р. відділ мистецтва Чернівецької обласної універсальної бібліотеки імені Михайла Івасюка (Любов Шилюк) організував і провів зустріч із шанувальниками та виконавцями музики видатного композитора під назвою «Ліризм та мелодійність фортепіанної мініатюри».

Такі заходи є безпрецедентним прикладом використання зразків світової музично-куль-

турної спадщини для беззавітного служіння загальнолюдським ідеалам добра й справедливості¹⁰.

Висновок. Творчість музичних товариств, спілок, митців різних національностей, епох, віровизнання відігравали, відіграють і відіграватимуть визначну культурно-просвітницьку роль у духовному збагаченні людкості Буковини, України і європейських країн, а їх безсмертні творіння завше будуть спільним мистецьким надбанням усього людства.

¹ Blazhkevych H., Starukh T. Pravda i mify pro lvivskykh pianistiv – osnovopolozhnykiv fortepiannoyi shkoly. Lviv: Spolom, 2002. – 226 s.

² Mikuli Karol. Muzychne krayeznavstvo Bukovyny: Khrestomatiya. Vypusk 5: navchalnyy posibnyk do kursu «Muzychne krayeznavstvo» / Ukl.: O.V. Zalutskyi. – Chernivtsi: Ruta, 2007. – 132 s.

³ Bohaychuk M.A. Literatura i mystetstvo Bukovyny v imenakh: Slovnyk-dovidnyk. – Chernivtsi: Bukrek, 2005. – 312 s.

⁴ Demochko K.M. Muzychna Bukovyna: Storinky istoriyi. – K.: Muz. Ukrayina, 1990. – 136 s.: il. – S.19-29.

⁵ Mikuli Karol. Muzychne krayeznavstvo Bukovyny: Khrestomatiya. Vypusk 5: navchalnyy posibnyk do kursu «Muzychne krayeznavstvo». / Ukl.: O.V. Zalutskyi. – Chernivtsi: Ruta, 2007. – 132 s.

⁶ Muzychne krayeznavstvo Bukovyny: Khrestomatiya: navch. posibnyk do kursu «Muzychne krayeznavstvo». Vyp. 3 / Ukl.: O.V. Zalutskyi. Pereklad z nimetskoyi Cheban H.I. – Chernivtsi: Ruta, 2004. – 79 s.

⁷ Bohaychuk M.A. Literatura i mystetstvo Bukovyny v imenakh: Slovnyk-dovidnyk. – Chernivtsi: Bukrek, 2005. – S. 42.

⁸ Muzychne krayeznavstvo Bukovyny: Khrestomatiya: navch. posibnyk do kursu «Muzychne krayeznavstvo». Vyp. 3 / Ukl.: O.V. Zalutskyi. Pereklad z nimetskoyi Cheban H.I. – Chernivtsi: Ruta, 2004. – S. 52 – 76.

⁹ Muzychne krayeznavstvo Bukovyny: Khrestomatiya: navchalnyy posibnyk do kursu «Muzychne krayeznavstvo». Vyp. 7 / Ukl.: O.V. Zalutskyi. – Chernivtsi: Chernivetskyi nats. un-t, 2010. – S. 231.

¹⁰ Zalutskyi O. «Symfoniya radosti» Betkhovena // Ukrayinska muzychna hazeta. - K., 2011, lyphen-veresen. – S.1.

УДК 32:[001.92:007:304:659.3]-053.67(=161.2)

© Мар'яна Шваб
(Луцьк)

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ НА ПРОЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИБІР УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті з'ясовуються питання впливу засобів інформаційної комунікації на громадську думку української молоді щодо вибору європейського вектора розвитку України. Застосовані соціологічні прийоми дослідження громадської думки в окремій області України, виявлено рівень підтримки євро-

інтеграції України й основних комунікаційних засобів, які впливали на цей вибір.

Ключові слова: громадськість, пасивна громадськість, активна громадськість, громадська думка, молодіжна неурядова організація, засоби комунікації, євроінтеграція.

М. Шваб
(Луцк)

ВЛИЯНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ КОММУНИКАЦИЙ НА ПРОЕВРОПЕЙСКИЙ ВЫБОР УКРАИНСКОЙ МОЛОДЕЖИ

В статье изучаются вопросы влияния средств информационной коммуникации на общественное мнение украинской молодежи о европейском пути развития Украины. Благодаря социологическим приемам исследования общественного мнения в отдельной области Украины, выявлены уровень поддержки евроинтеграции Украины среди молодежи и главные средства коммуникации, которые влияли на этот выбор.

Ключевые слова: Общественность, пассивная общественность, активная общественность, общественное мнение, молодежная неправительственная организация, средства коммуникации, евроинтеграция.

M. Shvab
(Lutsk)

THE IMPACT OF INFORMATION AND COMMUNICATIONS TECHNOLOGIES ON THE OF UKRAINIAN YOUTH VECTOR OF THE EUROPEAN CHOICE

The definition of «community» is one of the key concepts in the theory and practice of Public Relations. Community is an active social formation, which is focused on the issue to find its solution. This issue should be of public interest and be a semantic core of communication process (consensus of individual thoughts, which is called «public opinion», necessary to solve the problem).

J. Grunig and T. Hunt stressed on three factors, which, due to communication, transform latent (hidden) community into active one. Among these factors they define: feeling of problem (to what extent people feel changes in situation and realize needs in information); awareness of limitations (to what extent people feel themselves depressed under the influence of external factors and seek solutions of a specific problem); the level of involvement (to what extent people feel themselves involved in a problematic situation and feel its influence on themselves).

Thus, the content of PR process comes to the influence on public opinion with the aim of its reinforcement, supplement or strengthening; changes (if necessary); contribution of public opinion emergence out of range of problems etc.

Communication with youth (interpersonal and institutional) has got a necessary influence on community

transformation from latent state into active. The article reveals how involved communication tools influence on youth public opinion in the youth orientation of state issues, especially European integration of Ukraine.

The article shows a survey of young people (residents of Volyn region mostly) about awareness of Ukrainian youth organizations' activity and the level of involvement in their work. The aim was to identify the level of community passivity/activity.

According to J. Grunig and T. Hunt opinion, we have made such solution that youth in Ukraine only «feels a problem» (is under the first factor), but does not enhance communication with other people to search any ways of its solution.

In J. Dewey's approaches to the concept of «community» it is clearly defined the necessity of «certain evil that can harm a common interest of certain circle of people») as a factor of social group mobilization. Such «factor of evil» in the recent history of Ukraine can be called as hindering of European integration process and transition of relations between Ukraine and the European Union in the period of stagnation and crisis. Support of European vector of Ukraine was recorded for the first time in 2011 at the level of 52,7% of all age groups population (among youth – 58%) (average number under president V. Yushchenko was 43,4%, under V. Yanukovych – 36,6%). In 2013 – 54%, 2014 – 55,9%. In 2015, the level of European support reached 93% (compared to – 7%) in Volyn region.

So, we have evidence that at the time of special aggravation of the situation (political blackmail and Russian economic pressure on the eve of the Vilnius Summit, where signing of Agreement between Ukraine and the European Union was planned, Kremlin authority support of Maidan dispersal, Crimea occupation and intervention on Donbas etc.) latent youth social group acted like active community.

It is difficult to determine to what extent the choice of young people was prepared by youth organizations. Only 14% of young Volyn residents connect their choice with youth NGO (mostly all of them are members of youth organizations). 29% of young people took part in different EU youth projects in Ukraine – students' exchange program is the most popular one. That is why; their choice in favor of European integration is connected with Delegation of the European Union to Ukraine, which supports a number of youth projects.

Youth NGO influence on its target audience in Ukraine is not high. We focus on the youth interest in international student organizations and youth organizations of political parties (12% were the members of youth organizations in Volyn region, 3,6% were the members of International Students Association, 3,6% were the members of All-Ukrainian Union *Batkivshchyna*). It means that Ukrainian youth has two ways of social advancement: the first way is through European institutions, including educational, that help some people to integrate into European society and the second

one – through being involved in political parties' activities in Ukraine, which have their own views on authority, as the source of prosperity, stability and advancement.

Keywords: *community, passive community, active community, public opinion, youth non-governmental organization, communication tools, European integration.*

У теорії й практиці паблік рілейшнз одним із ключових є багатопланове поняття «громадськість». Найпростіше пояснення суті поняття «громадськість» дав американський філософ Дж. Дьюї: «Громадськість – це активне соціальне утворення, котре у певний момент об'єднується навколо проблеми задля пошуку шляхів її вирішення»¹. Дана проблема повинна становити суспільний інтерес і бути змістовим осердям комунікаційного процесу. Для вирішення проблеми обов'язковий консенсус індивідуальних думок, котрий називають «громадською думкою»².

У паблік рілейшнз громадськість часто сприймається як синонім «аудиторія». Але громадськістю стає лише активна аудиторія; якщо аудиторія проявляє пасивний інтерес до проблеми, то це означає, що суб'єкт PR повинен запровадити довгострокову PR кампанію для перетворення пасивної аудиторії в активну. Тобто забезпечити спілкування між собою угруповань людей, здатних концентруватися на суті справи.

Дж. Грюніг і Т. Хант звернули увагу на три фактори, котрі завдяки комунікації перетворюють латентну (приховану) громадськість на активну. Серед цих факторів вони називають:

1. *Відчуття проблеми* (тобто, якою мірою люди відчують зміни в ситуації і тим самим усвідомлюють потреби в інформації).

2. *Усвідомлення обмежень* (тобто, якою мірою люди відчують себе пригніченими під дією зовнішніх чинників і шукають шляхів виходу з конкретної проблеми).

3. *Рівень включеності* (тобто, якою мірою люди почувають себе втягнутими у проблемну ситуацію та відчують її вплив на собі)³.

Отже, зміст процесу PR зводиться до впливу на громадську думку з метою її підкріплення, доповнення чи посилення; зміни (при необхідності); сприяння виникненню громадської думки з кола нових проблем тощо.

Для дослідження суспільства соціальні науки застосовують метод спостереження чи два його типи: формалізовані або неформалізовані дослідження. Якісний (історіографічний,

дослідження окремих прикладів, вивчення особистих документів, глибинні інтерв'ю, фокус-групи) і кількісний (контент-аналіз, опитування громадської думки, інші соціологічні дослідження) методи формалізованого дослідження передбачають набуття нового формалізованого знання за допомогою методів математичної статистики та з використанням комп'юторної техніки. У неформалізованих дослідженнях більше значення має механічне спостереження, а для висновків – інтуїція й досвід дослідника⁴.

Тож, застосувавши прийоми кількісного методу, ми провели власне дослідження, яким з'ясували: 1) обізнаність й участь молоді в діяльності молодіжних НУО; 2) здатність і фактори формування молоддю активної соціальної групи.

Опитування проводилося серед молодих людей віком від 14 до 35 років (з них 33,7% чоловіків і 66,3% жінок) протягом липня – серпня 2015 р. за посередництва соціальних мереж Facebook і Вконтакте. В опитуванні взяли участь 200 осіб (Волинська область, Україна).

Отже, молоді люди відповіли на питання, сформульовані в анкеті:

1. Чи знаєте Ви про діяльність європейських молодіжних організацій?

- Відповідь:
- «Так» – 56,6%, «Ні» – 43,4%

2. Які європейські молодіжні організації Ви знаєте?

- 19,2% – Європейський молодіжний парламент
- 12% – Міжнародна асоціація студентів
- 7,2% – Європейський студентський союз
- 6% – Європейський студентський форум
- 3,6% – Конфедерація молодіжних клубів, Європейська асоціація студентів-юристів, Молоді європейські соціалісти тощо.

3. Чи знаєте Ви про діяльність молодіжних громадських організацій в Україні?

- «Так» – 70%, «Ні» – 30%

4. Які українські молодіжні організації Ви знаєте?

- 31,1% – «Пласт»
- 19% – ЄМП-Україна
- 7,2% – Молодіжна платформа
- 6% – Молода просвіта, «Іскра»
- 4,8% – Спілка української молоді, Національний альянс, Міжнародна асоціація студентів України, Фондація регіональних ініціатив
- 3,6% – Альтернатива «Б»

5. Чи належите Ви до одного з молодіжних формувань?

- «Так» – 12%, «Ні» – 88%

6. Чи знаєте Ви про європейські молодіжні програми й проекти, що діють в Україні?

- «Так» – 40%, «Ні» – 60%

7. Чи брали Ви участь у європейських програмах?

- «Так» – 29%, «Ні» – 71%

8. З яких джерел Ви довідалися про діяльність молодіжних організацій?

- 71% – соціальні мережі
- 47% – веб-сайти
- 24% – статті
- 16,9% – брошури, інформаційні матеріали
- 14,8% – радіо й телебачення
- 14,5% – емейл-розсилання
- 10% – електронні прес-релізи
- 8,4% – навчальні програми
- 7,6 – 7,2% – внутрішні періодичні видання, прес-релізи, спеціальні програми
- 3,6% – фільми про роботу організації
- 2,4% – річні звіти
- 1,2% – листи, бюлетені

Більшість молодих людей, котрі позитивно відповідали на питання, належать до вікової категорії 14 – 29 років. Найменше (або нічого) про діяльність молодіжних організацій не знають особи віком 30 – 35 років.

Отже, проаналізуємо дані опитування. 70% молодих людей Волині знають про українські молодіжні організації. Більша половина з опитаних (56,6%) знають про діяльність європейських організацій. Найбільш відомі – Європейський молодіжний парламент, Міжнародна асоціація студентів, Європейський студентський форум.

З-посеред 12% членів молодіжних організацій 3,6% є членами Міжнародної асоціації студентів і організації Батьківщина молода – молодіжного крила ВО Батьківщина, 1,2% – членами Форуму українських скаутів тощо. 40% молоді з Волині добре обізнані, а 29% задіяні в європейських програмах.

Як і слід було чекати, інформацію про організації молоді люди отримали з соціальних мереж (в Україні, незважаючи на неодноразове застереження влади, популярною залишається російська мережа Вконтакте) – 71% і веб-сайтів – 46%, статті (24%) так само мають електронне походження. Отже, інтернет-мережа є й залишатиметься основним комунікаційним засобом між організацією та її цільовою аудиторією. Про інші PR-засоби можна

сказати, що більше значення мають так звані контрольовані засоби комунікації.

Зауважимо: більше 10% молодих людей повідомили, що довідалися про молодіжне громадське життя від своїх друзів у щоденному спілкуванні (в тому числі в соцмережах).

Український інститут соціальних досліджень у 2013 р. проводив соціологічне опитування серед молоді на Дніпропетровщині. На запитання «Чи знаєте Ви щось про існування й діяльність громадських молодіжних організацій в Україні й, зокрема, у вашій області?» 82% респондентів відповіли негативно, 18% осіб у віці 14 – 28 років – позитивно, 4% заявили про свою належність до одного з молодіжних формувань⁵.

Зіставлення результатів опитування (70-ти відсотків обізнаних на Волині проти 18-ти на Дніпропетровщині) вказує на тенденцію пониження організованості молоді в напрямку із заходу на схід України. Щоправда, йдеться лише про найзагальніші тенденції, а не про закономірності, що вимагають більш ретельних досліджень.

Сукупність даних характеризує молодь як пасивну (а не активну) цільову аудиторію, невідому своїх соціальних завдань і можливостей, саме тому про участь у молодіжних організаціях заявили 12 і 4% молоді. Але причини такого явища радше криються у вадах молодіжної політики держави, аніж у неефективності діяльності молодіжних організацій. Порівняння молодіжної політики ЄС і України, здійсненого Лабораторією законодавчих ініціатив у 2006 р.,⁶ яскраве тому свідчення.

Застосувавши міркування Дж. Грюніга й Т. Ханта про фактори перетворення латентної громадськості на активну, робимо висновок, що молодь в Україні лише відчуває проблему (тобто піддана першому фактору), але не шукає шляхів виходу із ситуації, що склалася, а отже, не посилює комунікацію з іншими людьми для її вирішення.

У підходах Дж. Дьюї до поняття «громадськість» чітко означена необхідність «певного зла, що здатне завдати шкоди спільному інтересу певного кола людей»⁷, як фактора мобілізації соціальної групи.

Таким «фактором зла» можна назвати згорання євроінтеграційного процесу в Україні й перехід відносин між Україною та ЄС у період стагнації й кризи, увиразненого в 2011 р. Саме тоді вперше було зафіксовано підтримку європейського вектора України на рівні

52,7% населенням усіх вікових груп (серед молоді 58%). Порівняймо: середнє значення за президентства В. Ющенка становило 43,4%, за президентства В. Януковича – 36,6%⁸.

Таким чином, наше наступне опитування з'ясувало рівень підтримки євроінтеграції України серед молоді Волині (18 – 29 років). На перше питання «Чи підтримуєте Ви євроінтеграцію України?» ствердно відповіли 93% опитаних, заперечно 7%. На друге питання «З яких джерел Ви довідалися про переваги євроінтеграції України?» 16% обрали відповідь – «з інформації молодіжних осередків», 84% – «з інших джерел (ЗМІ)».

У масштабах України ця цифра в 2013 р. становила 54%, у 2014 р. – 55,9%⁹.

З таблиці видно рівень євроінтеграційної підтримки серед інших вікових груп.

Найбільш очевидний висновок з наведених у таблиці даних той, що молодь не продемонструвала істотного зростання підтримки ЄС у проміжку між 2013 – 2014 рр. Цілком можливо, що потенціал підтримки євроінтеграційної ідеї серед молоді на сьогодні максимально використаний. Фактично нинішній рівень підтримки ЄС серед представників нової генерації українців є тотожним до того, що був зафіксований наприкінці 2011 р. – 58%¹¹. Тобто вибір молоді був зроблений свідомо й не був ситуативною реакцією на будь-які внутрішні та зовнішні політичні чи економічні чинники.

Очевидно й те, що подальші зміни в настроях молоді будуть залежати від розвитку відносин між Україною та ЄС, позицією Євро-

пейського Союзу щодо європейських перспектив України та ефективності тих реформ, які проводитимуться в рамках реалізації Угоди про асоціацію. Коливання можуть спостерігатися як у бік деякого зменшення рівня підтримки, так і підвищення проєвропейських настроїв серед молодого покоління.

Тож маємо свідчення того, що в момент особливого загострення ситуації – політичний шантаж і економічний тиск з боку Росії напередодні Вільнюського саміту, де планувалося підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, підтримання кремлівською владою кривавого розгону Майдану, окупація Криму й інтервенція на Донбасі тощо *латентна соціальна група виступила як активна громадськість*.

Якою мірою вибір молоді готували молодіжні організації – визначити важко. Лише 14% молодих волинців вказали на пов'язаність свого вибору з молодіжними НУО (ці ж особи в першому опитуванні зазначали, що є членами молодіжних організацій). Удвічі більше – 29% молодих осіб брали участь у різноманітних молодіжних проєктах ЄС в Україні, в більшості – у студентських обмінах. Тож можна вважати, що їх вибір на користь євроінтеграції пов'язаний з діяльністю Представництва ЄС в Україні, котре підтримує низку молодіжних проєктів.

Висновок. Отже, вплив молодіжних НУО на свою цільову аудиторію в Україні невисокий. Фіксується інтерес молоді до міжнародних студентських організацій і молодіжних організацій політичних партій (принаймні з

**Яким інтеграційним напрямом має йти Україна?
(Віковий розподіл, травень 2013 р. – травень 2014 р.)**

Інтеграційний напрям	18–29 років		30–39 років		40–49 років		50–59 років		60 років і старші	
	трав. 2013	трав. 2014	трав. 2013	трав. 2014	трав. 2013	трав. 2014	трав. 2013	трав. 2014	трав. 2013	трав. 2014
Вступ до ЄС	54,1	55,9	44,5	55,3	44,5	53,0	37,5	51,4	30,4	41,4
Вступ до Митного союзу Росії, Білорусії, Казахстану	18,8	15,8	22,3	17,9	27,6	22,3	38,7	22,2	45,0	27,8
Неприєднання ні до ЄС, ні до Митного союзу	13,4	17,4	16,1	18,7	13,0	16,5	15,7	16,9	11,6	17,7
Важко відповісти	13,6	10,9	17,2	8,1	14,8	8,2	10,1	9,4	13,0	13,1

12% членів молодіжних організацій на Волині 3,6% вказали на членство в Міжнародній асоціації студентів, інші 3,6% – на членство в молодіжній організації ВО Батьківщина), що свідчить: українська молодь бачить два шляхи соціального просування; перший шлях пролягає через європейські інституції, в тому числі освітні, що певній частині осіб дозволяє інтегруватися в європейське суспільство й скористатися відкритістю соціальних «ліфтів» для молоді в західних демократіях; другий – через політичні партії в Україні, в якій сформовано погляд на владу як на джерело достатку, стабільності й просування.

¹ Dewey J. The Public and Its Problems. – New York, 1927. – P. 15–17; Korolko V. Osnovy pablyk rileyshnz. – М.; К., 2001. – S. 135.

² Osovskyy V. Sotsiolohiya hromadskoyi dumky. – К., 2005. – S. 31.

³ Korolko V., Nekrasova O. Zvyazky z hromadskisty : Naukovi osnovy, metodyka, praktyka. – К., 2009. – S. 208–209.

⁴ Там само.– S. 241.

⁵ Diyalnist molodizhnykh hromadskykh orhanizatsiy yak skladova protsesu demokratyzatsiyi suspilstva (Yu. Polishchuk) [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu do resursu: <http://ngoua.org/archives/470/13>

⁶ Molod Kyueva: vyroblennya efektyvnoyi polityky na vyklyky chasu. Materialy do kruhloho stolu [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu do resursu: http://www.parlament.org.ua/docs/files/12/1164126913_ans.pdf

⁷ Dewey J. The Public and Its Problems. – New York, 1927. – P. 17.

⁸ Yevropeyska ideya yednaye ukrayintsiv [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu do resursu: <http://mfaua.org/2014/07/04/yevropeyska-ideya-yednaye-ukraïnciv/>

⁹ Fond demokratychnoyi initsiatyvy imeni Ilka Kuchera / Yevrointehratsiya Ukrainy: dosvid susidiv ta perspektyvy do obyednannya suspilstva [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu do resursu: http://dif.org.ua/modules/pages/files/1407765948_3132.pdf

¹⁰ Там само.

¹¹ Там само.

За даними Управління уповноваженого Ради Народних Комісарів (Ради Міністрів) СРСР у справах репатріації, створеного в жовтні 1944 року, за межами СРСР на той час перебувало близько 5 млн радянських громадян, з яких понад 3 млн знаходились в зоні впливу держав-союзників та до 2 млн – у зоні впливу СРСР. Крім того, вціліло приблизно 1,7 млн військовополонених. Радянське керівництво було гостро зацікавлене у поверненні усіх без винятку переміщених осіб, крім того, в СРСР та на Заході були кардинально протилежні погляди на права людини та свободу вибору підданства. Тому пріоритетним завданням таборів, створених установами Радянського Союзу, були політична фільтрація й статистичний облік осіб, які тривалий час перебували за кордоном.

Відчули на собі безмежне свавілля радянської системи особи, які в період окупації прийняли німецьке підданство, так звані «фольксдойчі», та родини тих, хто співпрацював з окупаційною владою чи просто перебував на службі в німецьких установах, переселенці з Польщі та реемігранти з Франції, військовополонені, в'язні німецьких концтаборів (інтерновані) та люди, які насильно були вивезені на роботу до Німеччини (остарбайтери).

Ключові слова: репатріація, переміщені особи, політична фільтрація, перевірконо-фільтраційні пункти, Україна, Друга світова війна.

А. Удот
(Луцк)

ФИЛЬТРАЦИОННЫЕ ЛАГЕРЯ ДЛЯ СОВЕТСКИХ РЕПАТРИАНТОВ НА ТЕРРИТОРИИ УКРАИНЫ ПОСЛЕ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ

В статье исследуются причины создания и особенности функционирования фильтрационных лагерей на территории УССР, созданных для решения одной из основных задач послевоенного восстановления СССР – получение в необходимом количестве дешевой рабочей силы.

По данным Управления уполномоченного Совета Народных Комиссаров (Совета Министров) СССР по делам репатриации, созданного в октябре 1944 года, за пределами СССР в то время находилось около 5 млн советских граждан, из которых, более 3 млн находились в зоне влияния государств-союзников и около 2 млн – в зоне влияния СССР. Кроме того, уцелело примерно 1,7 млн военнопленных. Советское руководство было остро заинтересовано в возвращении всех без исключения перемещенных лиц, кроме того, в СССР и на Западе были кардинально противоположные взгляды на права человека и свободу выбора подданства. Поэтому приоритетной задачей лагерей, созданных учреждениями Советского Союза, были политическая фильтрация и статистический учет лиц, которые длительное время находились за границей.

УДК 94(477):314.745.4«19»

© **Олександр Удот**
(Луцьк)

ФІЛЬТРАЦІЙНІ ТАБОРИ ДЛЯ РАДЯНСЬКИХ РЕПАТРИАНТІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

У статті досліджується причини створення та особливості функціонування фільтраційних таборів на території УРСР, створених для вирішення одного з основних завдань післявоєнної відбудови СРСР – отримання в необхідній кількості дешевої робочої сили.